



Päiväkodin kielellisesti moninainen oppimisympäristö

11.4.2024

Ryhmä 3: Suvi Damski (Espoo), Niina Keränen (Pornainen),
Maria Korhonen (Äänekoski) ja Minea Virtanen (Rusko)

Yhteinen suostumus aineiston julkaisemiseen
OPH:n Avointen oppimateriaalien kirjastoon

SD, NK, MK, MV 2024

Tehtävän lähtökohdat

- Työskentelyalueidemme päiväkodit ovat hyvin erilaisia kielirakenteiltaan. Joissakin ryhmissä on vain vähän monikielisiä lapsia, eikä kielellinen moninaisuus vielä ole niin selkeästi näkyvissä. Toisaalta joissakin päiväkodeissa on ryhmiä, joissa kielellinen moninaisuus on valtava. Ryhmässä, jossa on 21 lasta, voi olla esimerkiksi 13 eri kieltä.
- Arvioimme työskentelyalueidemme kielitietoisien oppimisympäristön tilannetta mm. Kielipeda-työvälineen avulla. Tutustuimme myös mm. Turun yliopiston Koava-kielitietoisien oppimisympäristön arviointi varhaiskasvatuksessa – koontiraporttiin, Vantaan kaupungin kieli-kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen käsikirjaan sekä Helsingin kaupungin Ota koppi- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Helsingissä- materiaaliin.

Tehtävän lähtökohdat

- Joissakin omien työskentelyalueidemme ryhmissä kielitietoista pedagogiikka oli toteutettu monipuolisesti ja kielellisesti moninaista oppimisympäristöä kehitetty aktiivisesti. Oli myös ryhmiä, joissa havaintojemme mukaan ei ollut huomioitu kaikkia Kielipedan osa-alueita. Lasten käyttämät kielet eivät esimerkiksi näkyneet ryhmän kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä.
- Arvioimme, että kaikissa ryhmissä henkilökunnalla ei välttämättä ole pedagogista osaamista ja tietoisuutta edistää kielellisen moninaisuuden näkymistä oppimisympäristöissä (esimerkiksi Kielipedan osio 1:n “Mitä tulee vielä kehittää ja miten”-kysymykseen oli vaikea vastata).

Kehittämistehtävän tavoite ja suunnittelun vaiheet

- Kehittämistehtävän tavoitteena oli monipuolistaa ryhmän jäsenten työalueiden päiväkotien kielellisestä oppimisympäristöstä ja lisätä henkilökunnan tietoisuutta kielitietoisesta pedagogiikan toteuttamisen menetelmistä. Tiedostimme, että muutokset tapahtuvat ajan kanssa.
- Pohdinnan tuloksena päätimme tehdä visuaalisen ja konkreettisen vinkkijulisteen, josta henkilökunta voisi helposti poimia ideoita työhönsä. Luonnollinen valinta oli toteuttaa julisteen jaottelu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueiden mukaisesti.
- Vinkkijulisteen ulkoasu toteutettiin Canva-verkkotyökalulla ja visuaaliseksi ulkoasuksi valikoitui maalauspaletti. Näin ollen julisteen nimeksi tuli "Päiväkodin kielet - vinkkipaletti oppimisympäristöjen kehittämiseen". Julisteeseen lisättiin myös muutama QR-koodi monipuolistamaan sisältöä. Julisteen koko on muunneltavissa A4 ja A3 kokoihin käyttäjän tarpeiden mukaan, esim. kalenterin väliin tai ryhmän seinälle.

Päiväkotikokeilun toteutus

- Kokeilun ajaksi vinkkipaletti vietiin päiväkoteihin A3-kokoisena ja se esiteltiin kokeilujakson alussa päiväkotien palaverissa. Tavoitteena oli, että vinkkipaletti olisi nähtävänä koko henkilökunnalle ja helposti käytettävissä hektisen arjen keskellä. Se olisi esillä ja käytössä kaikissa kehittämistehtävän ryhmän jäsenten päiväkodeissa viikoilla 10–12.
- Vinkkipaletin käyttökokemuksia kerättiin suullisilla haastatteluilla viikon 12 aikana. Haastattelun aluksi kartoitettiin haastateltavien käsityksiä kielellisesti moninaisesta oppimisympäristöstä sekä kielitietoisesta pedagogiikasta. Vinkkipaletin ideoihin liittyvien kysymysten kautta kartoitettiin sitä, onko vinkkipalettia hyödynnetty ryhmissä, miltä käyttö on tuntunut ja voitaisiinko vinkkipalettia käyttää jatkossakin? Kokeilun nopean aikataulun ja toteutuksen takia haastatteluja ei kohdistettu kaikissa päiväkodeissa koko henkilöstölle vaan satunnaisotannalla aikatauluja yhteen sovittamalla.



Kuva: Maria Korhonen

PÄIVÄKODIN KIELET

-VINKKIPALETTI OPPIMISYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISEEN



MONIKIELLISYDEN NÄKYVÄSI TEKEMINEN
TUKEE LASTEN KEHITYSTÄ
KULTTUURESTE MONINAISESSA MAAILMASSA.
(VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2022)

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

- Opetellaan tervetuloa lasten äidinkiellellä, esim. "hyvää huomenta", "hyvää iltapäivää"
- Tervetuloa näkyväksi oppimisympäristössä ko. kielen kirjallisuudella kirjoitettuna
- Teidän näkyväksi kielen moninaisuus, esim. "meillä puhutaan..."-juliste päiväkodin teollissa
- Lapsen nimi kirjoitettuna suomen lisäksi äidinkiellellä esim. lokerekkoon
- Tuettu leikki, esim. vinkkipaletissa leikin kulku ja avainsanat kuvitettuna
- Toimintatallut esillä leikeissä
- Yhteistyö muiden tahojen kuten kirjaston kanssa, esim. "eteeskirjasto"
- Kutsu esimerkiksi huoltajia lukemaan kuvakirjoja lapselle omella äidinkiellellään
- Perheiden kulttuurinen tutustuminen, esim. juhlapöytä ja -perinteet

YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN
KANSSA

Henkilökunnan
kieliresurssi käyttöön

KIELTEN RIKAS MAAILMA

- Ympäristön ja toimintojen kuvittaminen
- Tukevat taidot (esim. käsi- ja suu- ja näkö)
- "vsiikin / kuukauden kieli"
- Sanasto ja fraasit: "mitä tämä on sovun kielelläsi?"
- Kuvakirjat lasten äidinkiellellä
- Sadutus kuvien avulla
- Pikapertäminen
- Sujuumpi, painopiste eroissa kanteissa (ks. kieliverkko)
- Satuhetki
- Suomen kielen kehitystä tukevat materiaalit, esim. rokoiset tai sanasarjat
- Oikoluvun lukeminen



ILMAISUN MONET MUODOT

- Maailmanmusiikin ja erikielisten lasten laulun hyödyntäminen musiikkikasvatuksessa
- Kuvitetut laulut (esim. papunet)
- Kielivappu-laulut
- "Helejäiset kirjat"
- Eri kulttuurien kuva- ja draamatisoitteeseen sekä lastenkeräilysoiteen tutustuminen



TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

- Numero- ja kirjainmerkit oppimisympäristössä esim. kirjaimistoin (esillä lapsen tasolla)
- Lukusarjojen 1-10 opettaminen eri kielellä
- Projektit, joissa tutustutaan eri maahan, kieleen ja kulttuuriin
- Maailmankartta ja lelut esillä oppimisympäristössä
- Digipedaattorin hyödyntäminen, esim. ekopeli maahanmuuttaja
- Perinteiset leikit kielellä oppimisen välineinä, esim. kein-leikki kuvella tai esineillä
- Lapset tutkivat ja dokumentoivat lämpöympäristöä, esim. kuvataan päiväkodissa tuloja, jotka tekevät iloiseksi, peittävät... mahdollisesti asutteen ilmaiseminen myös elman sanoin

KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

- Kuokkuvat ja kuokkuvat eri kielellä
- Käytetään lasten äidinkielen sanastoja esim. liikuntaleikeissä (värit, lukusanat...)
- Liikuntaleikit eri maista, esim. mitä huoltajat ovat leikinneet lapsuudessaan
- Toimintatallut, tutkia oppiminen ja ulkopedaattorin opettajan sanaston huolellisesti toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, esim. etsitään ympäristöstä väriä, muotoja tai asioita ominaisuuksien perusteella tai suunnitellaan juomajoukko, jonka väriä lapsi nimeää kuvakirjoista asioita

Juliste on tulostettavissa haluttuun kokoon

Vinkkipaletin sisältö jaoteltiin Varhaiskasvatussuunnitelman (2022) oppimisen alueiden mukaisesti

Toteutuksen haasteet

- Koko päiväkodin siirto väistötiloihin pikaisella aikataululla. Kokeilu jäi muuton jalkoihin.
- Aikataulu kokeilulle oli melko tiukka. Hektisessä arjessa ja muuttuvissa tilanteissa ei ollut riittävästi aikaa pysähtyä asian äärelle ja pohtia sitä yhteisesti.

- Henkilökunnan koulutustaan moninaisuus tai varhaiskasvatusalan koulutuksen puute: henkilöstöllä ei ole välttämättä koulutuksen tuomaa ymmärrystä ja osaamista suunnitella, toteuttaa ja arvioida kielitietoista pedagogiikkaa tai kehittää toimintatapojaan.
- Monia päällekkäisiä kehittämiskohteita yksiköissä esimerkiksi kieleen, kulttuuriin ja erityisesti katsomuskasvatukseen liittyen. Henkilökunnan oli vaikea ottaa vastaan uusia ideoita juuri nyt.
- Muutosvastarinta. Ei haluta nähdä asioita, joita voisi kehittää tai ei tiedosteta, miten pedagogiikkaa voisi kehittää. Turvaudutaan tuttuun: "Näin on ennenkin tehty."



Kuva: Suvi Damski


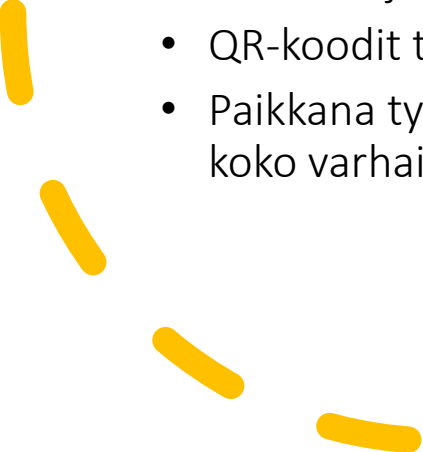
Haastattelujen koonti

- **Millainen on mielestäsi päiväkodin kielellisesti moninainen oppimisympäristö?**

- Lasten äidinkielet on huomioitu kaikessa toiminnassa ja monin tavoin läsnä arjessa
- Kielellisesti moninaisessa oppimisympäristössä käytetään erilaisia menetelmiä oppimisen välineinä ja huomioidaan erilaisten lasten osaamistaso.
- Henkilökunnan asenne eri kieliin on positiivinen ja ennen kaikkea salliva
- Henkilökunta ei voi myöskään tietää tai osata ilman koulutusta tai asioiden läpikäymistä. Vastauksissa tuli myös esiin kysymyksen haastavuus; osa vastaajista ei ollut tullut miettineeksi asiaa aiemmin.

- **Miten olet toteuttanut työssäsi kielitietoista pedagogiikkaa?**

- Kirjat, lorut, laulut, sanoittaminen, selkokieli, satuhieronta
- Tukiviittomat puheen tukena
- Erilaisten välineiden ja menetelmien hyödyntäminen: älytaulu, iPadit
- Erilaiset projektit
- Osa koki eri kielten ja kulttuurien esille tuomisen vähäisenä, jota pitäisi lisätä
- Kielitietoisuuden käsite herätti pohdintaa: käsite on tuttu, mutta vaikea pukea yhtäkkiä sanoiksi, mitä kaikkea se on

- 
- 
- Koetko, että ryhmässäsi olisi kehitettävää kielellisesti moninaisen oppimisympäristön suhteen?
 - Ajan ja rauhallisten tilojen puutteiden haasteet
 - Kirjaston monipuolinen käyttäminen
 - Jos kielten moninaisuus on suurta, tuntuu että haaste on tosi iso
 - Arjen pienet tilanteet tärkeitä
 - Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö; onnistuu ja toisaalta on haaste
 - Väistötiloissa paljon kehitettävää, toisaalta se antaa uusia ulottuvuuksia
 - Onko julisteen ulkoasu mielestäsi kiinnostava? Mikä olisi hyvä paikka julisteelle?
 - Visuaalisesti selkeä, kiinnostava ja kivannäköinen sekä sen leikillisuus sopii hyvin päiväkotiympäristöön. Toisaalta jotkut kokivat, että tekstiä on liikaa.
 - QR-koodit toivat lisäarvoa julisteelle
 - Paikkana työhuone / ryhmätila / tila, johon pysähdytään usein, jotta se palvelisi parhaiten työvälineenä koko varhaiskasvatuksen henkilöstöä

- **Hyödynsitkö vinkkipaletin ideoita? Tulisiko vinkkipalettia muokata tai täydentää jollain tavalla?**
 - Moni esimerkeistä oli tuttu, mutta aika vähälle käytölle jäänyt. Juliste toimi siis hyvänä muistukkeena siitä, millaisia menetelmiä ym. voisimme käyttää.
 - Kaikki eivät ennättäneet vielä testaamaan uusia ideoita julisteesta, mutta julisteessa on paljon ideoita, joita ryhmissä onkin jo aktiivisesti käytetty
 - Osa koki hyväksi, että asioita on koottu oppimisen alueiden alle - “yhdellä silmäyksellä” nähtävissä menetelmien monipuolisuus. Yleisesti ottaen tarvitaan paljon helposti käyttöön otettavia ja valmiiksi pureskeltuja juttuja, sillä arjessa ei ole aikaa alkaa rakentelemaan tällaisia itse
 - Julisteessa vähemmän tekstiä ja enemmän kuvia?
 - Henkilökunnan kieliresurssin hyödyntäminen?
- **Miten vinkkipalettia voitaisiin hyödyntää perheiden kanssa?**
 - Sijoitetaan juliste eteistilaan niin, että huoltajat voivat lukea sitä, toimii myös "velvoitteena" => Näin me toimimme ryhmässä
 - Julistetta voi olla hankala hyödyntää suoraan sellaisenaan monikielisten perheiden kanssa, koska tekstit on suomeksi
 - Julisteen voisi jakaa Wilmassa vanhemmille ja sitä voisi käyttää vasukeskustelun tukena

- Monipuolistuiko ryhmänne kielellinen oppimisympäristö vinkkipaletin myötä?
- Jääkö vinkkipaletti ryhmäänne käyttöön?
 - Yleisesti koettiin, että vinkkipaletin myötä kielellinen oppimisympäristö moninaistui
 - Vinkkipaletti herätti miettimään, miten ideoita voitaisiin hyödyntää ja muistutti jo tutuista keinoista, jotka ovat ehtineet ehkä jo unohtua
 - Arjen hektisyys tuo haasteita – kaikki eivät ehtineet kunnolla paneutua tässä hetkessä vinkkipalettiin, mutta suuri osa ajatteli sen palvelevan jatkossa, kun siihen ehtii vähän perehtyä ja ottaa ideoita käyttöön
 - Vinkkipaletti jää käyttöön myös väistötiloihin - ja lähtee mukaan myös jatkossa



Havaintoja

- Varhaiskasvatuksen koulutuksen puuttuminen vaikuttaa paljon kokonaispedagogiikan ymmärtämiseen ja kehittämiseen; keskustelua on hankala käydä kun ajatusmaailmat ovat erilaiset ja käytännöntason pedagogiikkaa on hankalaa ottaa arkeen, jos ei ole ymmärrystä mihin kaikkiin tilanteisiin voisi esim. kielitietoutta sisällyttää.
- Juliste toisaalta helposti lähestyttävä, koska sisältää konkreettisia esimerkkejä arkeen, kuinka kielitietoista varhaiskasvatusta voisi toteuttaa
- Koulutusillassa meitä pohdituttanut asia; Onko se eriarvoistavaa jos lapselta kysytään "mitä tämä on sinun kielelläsi?"

Johtopäätökset

- Suomi toisena kielenä-koulutukselle ja S2-materiaaleille on kunnissa selkeä tarve. Päiväkodin kielet-koulutus on herättänyt kiinnostusta kunnissa. Ryhmämme jäsen esittelee koulutuksen ja kehittämistehtävän koko kaupungin varhaiskasvatuksen opettajien pedakahvilassa.
- Monikielisyyden huomioiminen päiväkodin arjessa ja toiminnassa ei ole selkeä ja itsestään selvä asia kaikissa päiväkodeissa, vaan se vaatii asian merkityksen tiedostamista ja ylläpitämistä.
- Kokeiluryhmien vastausten perusteella voidaan todeta, että vinkkipaletille on tarvetta varhaiskasvatuksessa oppimisympäristöjen kehittämisessä. Vinkkipaletti koettiin toimivaksi työvälineeksi, joka on helppo ottaa käyttöön päiväkodin hektisessä arjessa. Vinkkipaletissa osa ideoista on varhaiskasvatuksen työntekijöille tuttuja, mutta juliste toimiikin myös muistukkeena käytettävissä olevista keinoista ja menetelmistä.

Jatkokehitysideat

- Haastattelujen pohjalta nousseita kehitysideoita olivat esim. äänisadun kuunteleminen omalla äidinkielellä ja kirjalaukku lasten äidinkielillä, joka voisi kiertää perheissä. Lisäksi QR-koodien hyödyntäminen vanhemmuuden tukemiseen kuukausittain vaihtuvalla teemalla.
- Kokeilujakson voisi toteuttaa esimerkiksi muutaman kuukauden ajan, jolloin jaksosta saisi suuremman hyödyn, ajatustyölle olisi enemmän aikaa ja kokeilumahdollisuuksia olisi enemmän.
- Vinkkipaletti on mahdollista ottaa keskustelunaiheeksi esimerkiksi Kielipedan 1-osiota täytettäessä. Näin se saataisiin luontevana osana mukaan muuhun kehittämistyöhön, eikä tuntuisi ylimääräiseltä osiolta.
- Vinkkipaletin avulla voitaisiin tehdä päiväkodin toimintaa näkyvämmäksi. Sen avulla olisi mahdollista viestiä ja visualisoida perheille, miten lasten kielet ja kulttuurinen moninaisuus näkyvät päiväkodeissa.



Kuva: Maria Korhonen

Lähteet

- Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa – KieliPeda-työväline. 2020. Turun yliopisto.
https://www.utu.fi/sites/default/files/media/Kielipeda_tyovaline.pdf
- Koontiraportti KOAVA – Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi varhaiskasvatuksessa 1.10.2016–30.11.2021. 2022. Turun yliopisto.
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/154322/KOAVA_raportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ota Koppi - Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Helsingissä. 2020. Helsingin kaupunki.
https://helsinkioppii.hel.fi/wp-content/uploads/2022/01/helsinki_otakoppi_v3.pdf
- Vantaan kaupungin kieli- kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen käsikirja. 2021. Vantaan kaupunki.
<https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Kieli-%2C%20kulttuuri-%20ja%20katsomustietoisien%20varhaiskasvatuksen%20k%C3%A4sikirja.pdf>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 (ePerusteet). Opetushallitus.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8931215>